

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
«Менеджмент» кафедрасы**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ им. Л.Н.
ГУМИЛЕВА
Кафедра «Менеджмент»**

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY
“Management” Department**

**«ФОРСАЙТ ӘДІСНАМАСЫ НЕГІЗІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ҚЫЗМЕТТІҢ МЕНЕДЖЕРЛЕРІН ДАЯРЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ» атты
Халықаралық ғылыми-практикалық онлайн-конференцияның
материалдары 6 мамыр 2021 жыл**

**Материалы конференции с международной научно-практической онлайн-
конференции: «ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ
ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ОСНОВЕ МЕТОДОЛОГИИ
ФОРСАЙТА» 6 мая 2021 года**

**Materials of International Scientific and Practical online Conference
"PROBLEMS OF TRAINING MANAGERS OF INNOVATIVE ACTIVITIES
BASED ON THE FORESIGHT METHODOLOGY"
6 of May 2021**

НҮР-СУЛТАН, 2021

УДК 005
ББК 65.290-2
Л11

Редакционная коллегия:

Декан Экономического факультета д.э.н., профессор Макыш С.Б.
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Старший преподаватель кафедры «Менеджмент» Сейсинбинова А.А.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің 25 жылдығына арналған **«Форсайт әдіснамасы негізінде инновациялық қызметтің менеджерлерін даярлау мәселелері»** Халықаралық ғылыми-практикалық онлайн-конференцияның материалдары - Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2021

Материалы с международной научно-практической онлайн-конференции: **«Проблемы подготовки менеджеров инновационной деятельности на основе методологии форсайта»**, посвященная 25 летию Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – Нур-Султан: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2021

Materials of International Scientific and Practical online Conference "**Problems of training managers of innovative activities based on the foresight methodology**" dedicated to the 25 anniversary of L.N. Gumilyov Eurasian National University – Nur-Sultan: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2021

ISBN 978-601-337-614-1

Халықаралық ғылыми-практикалық онлайн-конференцияның мақалалар жинағында Форсайт әдіснамасы негізінде инновациялық қызметтің менеджерлерін даярлаудың өзекті мәселелері қарастырылған.

В сборнике статей международной научно-практической онлайн-конференции рассмотрены актуальные вопросы подготовки менеджеров инновационной деятельности на основе методологии форсайта.

In the collection of articles of the International Scientific and Practical online Conference, topical issues of the training managers of innovative activities based on the foresight methodology are considered.

ISBN 978-601-337-614-1

УДК 005
ББК 65.290-2
Л11

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2021
© Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2021
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2021

- Для коммерциализации и управления инновациями необходимо квалифицированные кадры, инновационные менеджеры.
- Обучение и тренинги в инкубаторах позволяют формировать и развивать предпринимательские компетенции у участников.
- Опыт инкубаторов можно внедрять в учебный процесс для студентов менеджмента и инновационного менеджмента.
- Коллаборация между различными факультетами и студентами и учеными различных специальностей наиболее плодотворна, так как в стартапе и инновационной идее необходима командная работа.

Список литературы:

- [1] Jeremy, H.; Ramlogan, R.; Cheng, S.-L. Universities in an open innovation system: A UK perspective. *Int. J. Entrep. Behav. Res.* 2012, 18, 440–456.
- [2] Mathews, J.A.; Hu, M.-C. Enhancing the Role of Universities in Building National Innovative Capacity in Asia: The Case of Taiwan. *World Dev.* 2007, 35, 1005–1020.
- [3] Hu, M.-C.; Mathews, J.A. China’s national innovative capacity. *Res. Policy* 2008, 37, 1465–1479.
- [4] Mario, K.; Wang, C.; Piperopoulos, P.; Zhang, M. Academic collaborations and firm innovation performance in China: The role of region-specific institutions. *Res. Policy* 2015, 44, 803–817
- [5] Liefner, I.; Schiller, D. Academic capabilities in developing countries—A conceptual framework with empirical illustrations from Thailand. *Res. Policy* 2008, 37, 276–293.
- [6] Ortega, L.M.; Bagnato, V.S. The practice of innovation at brazilian public university: The case of the University of São Paulo. *Braz. J. Sci. Technol.* 2015, 2, 1–15
- [7] Miller, D.; Friesen, P.F. Strategy-Making and Environment: The Third Link. *Strateg. Manag. J.* 1983, 4, 221–235.
- [8] Аполлонова, М. В. Профессиональные стандарты в сфере инноватики / М. В. Аполлонова, Н. А. Польщикова. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2020. — № 16 (306). — С. 221-224.

ӘОЖ 338.242

ҰЙЫМНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОРТАСЫН ҚҰРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Кожухова Камилла Маратовна

«Инновациялық менеджмент» мамандығының 2 курс магистранты

Ғылыми жетеші – э.ғ.к., доцент Жансейтова Г.С.

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ экономика факультеті

Аннотация: Бұл мақалада кәсіпорынның инновациялық ортасын құрудың ерекшеліктері мен басқарудағы тәсілдері қарастырылады. Инновациялық жобаларды іске асыру үшін ұйымда SWOT талдау және зерттеу институттарын құру сияқты инновациялық ортаны қалыптастыру тәсілдері келтірілген.

Түйінді сөздер: инновациялық орта, инновациялар, R&D орталықтары мен институттары, инновациялық кәсіпкерлік.

Қазіргі уақытта бәсекелестік мәртебеге ие болу талаптарының бірі ұйымның инновациялық әзірмелері есебінен қол жеткізілетін артықшылықтарды қалыптастыру болып табылады. Фирманың бәсекелестік факторларының сапалы деңгейіне және оның қызметінің тиімділігіне инновациялық орта мен тұтынушылық адалдығы әсер етеді.

Инновациялық қызмет фирмаға тек белгілі бір мерзімге ғана бәсекелестік артықшылықты иеленуге мүмкіндік береді [1]. Жаңа тауарлар мен технологиялар нарықта пайда болғаннан соң, нарық қатысушылары олардың көшірмесін жасап қана қоймай, сонымен қатар, саладағы бәсекелестік сипатын өзгерте алады және нарыққа жана ойыншыларды тартуына негіз болады. Бұл жағдайлар инновациялық қызметтен түсетін тиімділікті пайдалану уақытын қысқартады, ал соңғы уақытта бұл процесс бәрін жеделдетіп келеді. Тауардың өмірлік циклының қысқартылуы өндірушілерді пайда табудың жаңа жолдарын іздеуге және жаңа тауарлар шығаруды ұйымдастыруға итермелейді. Қатаң бәсекелестік жағдайында адал тұтынушылар санының көбеюі инновациялық әзірлемені коммерциаландырудан пайда болған бәсекелестік артықшылықты пайдалану уақытын ұзартуға, сонымен қатар келесі жаңалықты енгізу үшін база дайындауға мүмкіндік береді.

Қазіргі уақытта ел мен өңірдің инновациялық ортасына арналған көп зерттеулер пайда болған, алайда, сонымен қатар, ұйым деңгейінде инновациялық ортаны қалыптастыру процесіне жеткілікті көңіл бөлінбейді [3].

Инновациялық кәсіпкерлік орта көбінесе инновациялық қызметтің дамуын қамтамасыз ететін немесе тежейтін белгілі бір қалыптасқан әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастырушылық-құқықтық және саяси орта ретінде қарастырылады, сондай-ақ, төмендегідей бөлінеді:

- инновациялық қызметке тікелей емес, макроортаның элементтері арқылы шаруашылық жүргізуші субъектілер мен қозғаушы күштердің жиынтығы ретінде әсер ететін сыртқы орта. Сонымен қатар, компанияның сыртқы ортасын қалыптастыруға қатысатын факторлар әдетте тікелей және жанама әсер ететін факторлар болып бөлінеді;

- Фирманың мақсатты тұтынушыларымен табысты ынтымақтастық қарым-қатынастарын орнатуға және қолдауға мүмкіндік беретін белсенді субъектілер мен күштердің жиынтығы ретінде әсер ететін ішкі орта. Ішкі орта – фирманың

өзіне және оның мүмкіндіктеріне тікелей қатынасы бар күштермен ұсынылғандықтан, тікелей әсер ету ортасы болып табылады.

Бүгінгі таңда, кез-келген компания қызметтерінің нәтижесі көбінесе инновациялық ортаның сыртқы және ішкі құрамдас бөлігімен анықталады.

Экономикалық жүйенің инновациялық қызметіне әсер ететін сыртқы орта факторлары дәстүрлі түрде инновациялық қызметке кедергі келтіретін және ықпал ететін болып бөлінеді [4].

Көбінесе ғылыми әдебиеттерде экономикалық жүйелердің инновациялық ортасының негізгі элементтері қарастырылады:

- ғылыми және ғылыми-техникалық нәтижелердің жиынтығы ретінде немесе зияткерлік енбек өнімі ретінде тікелей инновацияларды;

- экономикалық жүйенің инновациялық дамуын ынталандыратын бәсекеге қабілетті тауар өндірушілерді;

- өзіне қойылатын талаптарды анықтайтын инновацияны тұтынышыларды;

Ғылыми әдебиеттерде белгілі анықтамаларға сүйене отырып, бұл зерттеуде инновациялық орта астында экономикалық субъектінің инновация құру процесіне, оның іске асырылуына және таралуына ілесіп келетін, және оған ынталандыру немесе тежеу әсерін тигізетін элеуметтік-экономикалық, саяси, нормативтік-құқықтық, өндірістік-технологиялық, кадрлық, ақпараттық, инфраструктуралық және басқа жағдайлардың үйлесуі деп түсініледі [4]. Ғылыми әдебиеттерде белгілі анықтамаларға сүйене отырып, бұл зерттеуде инновациялық орта жаңашылдық құру, бизнес субъектісінің инновацияларын енгізу және тарату процестерімен бірге жүретін және оған не ынталандырушы, не тежеуші әсер беретін элеуметтік-экономикалық, саяси, нормативтік-құқықтық, өндірістік-технологиялық, кадрлық, ақпараттық, инфрақұрылымдық және басқа жағдайдың үйлесуі деп түсініледі.

Компанияның инновациялық ортасын талдау процестерінің күрделілігі мен күрделілігіне байланысты оны жүргізудің негізгі технологиялары ретінде жүйелік, мақсатты және ситуациялық талдау, оның ішінде компанияның қоршаған ортаға қатысты жағдайын жедел диагностикалауды қамтамасыз ететін SWOT талдау әдісі қолданылады. SWOT талдау міндеттері:

- компанияның мықты жақтарын анықтау;

- компанияның әлсіз жақтарын анықтау;

- компанияға сыртқы орта ұсынатын мүмкіндіктерді анықтау;

- сыртқы орта тарапынан компанияға төнетін қатерлерді анықтау;

- компания әлеуетінің күшті және әлсіз жақтары, сондай-ақ сыртқы орта тарапынан компания үшін мүмкіндіктер мен қауіптер арасындағы өзара байланысты анықтау.

SWOT талдау матрицасы екі векторға негізделген (1-сурет): сыртқы орта жағдайы (көлденең ось) және ішкі орта жағдайы (тік ось). Әр вектор екі бөлімге бөлінеді (күй деңгейі): сыртқы орта жағдайынан туындайтын мүмкіндіктер мен қауіптер; кәсіпорын әлеуетінің күші мен әлсіздігі көрсетіледі.

Сурет 1. Ұйымның инновациялық ортасының SWOT талдауы

Жалпы экономикалық жүйелерде инновациялық ортаны қалыптастырудың заманауи тәсілдерін және олардың даму тенденцияларын зерттеу келесіні көрсетті.

Экономикалық жүйелерде инновациялық ортаны қалыптастырудың ең көп таралған тәсілі озық дамудың принципіне негізделген және шаруашылық жүргізуші субъектінің инновациялық дамуы үшін дәстүрлі жағдайларды қамтамасыз ететін жеке ішкі жүйелерді (бөлімшелер мен жұмыс топтарын) реформалаудан тұрады. Сонымен қатар, инновациялық ортаны дамытудың негізгі тенденциясы кәсіпорынның өндірістік мүмкіндіктерін тұтынушылардың қалыптасатын сұраныстарымен келісуге арналған R&D— Research&Development мамандандырылған инновациялық бөлімшелерінің кішігірім қызметі бар кәсіпорындарда да құрылуымен байланысты.

R&D-процесстерін басқару туралы көзқарас бірнеше онжылдықтар бойы өзгеріп отырды, себебі экономика дамуының құрылымы, алғышарттары мен шарттары өзгеріп тұрды.

R&D орталығын басқару моделін таңдаудың компания үшін стратегиялық маңызы зор, себебі ол бөлімшелер арасындағы болашақ қарым-қатынастардың сипатын, шешім қабылдау жылдамдығын және зерттеу сапасын бақылауды анықтайды. Сонымен қатар, модель туралы шешім қабылдауға R&D жоспарланған саланың түрінен бастап зерттеу түріне дейін көптеген факторлар әсер етеді.

Компанияларда R&D бөлімшелерін құру процесі басқарудың ең қолайлы моделін таңдаумен және тиісті басқару құрылымдарын құрумен біріктірілген. Компанияда бұрыннан қалыптасқан менеджмент жүйесінің маңызы бар, ол, әдетте, R&D негізгі мәселелері бойынша шешімдер қабылдау бөлігінде процесстерді ресмилендіруді көздейді [5].

Корпоративті R&D жүргізу жұмыстың мазмұнын, көлемін және жұмыс кестесін келісуді талап етеді. Орталықтандырылған және орталықтандырылмаған басқару модельдері немесе гибриді модельдер ескерілген.

Экономикалық жүйенің инновациялық ортасын қалыптастырудың кешенді тәсілі аясында маркетинг, әзірлеу, өндіру, қаржы және т.б. қызметтерінің инновация туралы параллель шешім қабылдауын қоса алғанда, барлық функционалды бірліктерді инновациялық процестерге тарту үшін жағдай жасау өте маңызды.

Бұндай тәсіл келесі мүмкіндіктерді береді:

- инновациялық дамудың нарықтық, ғылыми-техникалық, өндірістік және қаржылық перспективаларын бірлесіп бағалау;

- инновациялық процестің қатысушыларының соңғы нәтижелері үшін ұжымдық жауапкершілігін қабылдау;

Осылайша, осы тәсілге байланысты инновациялық ортаны дамытудың негізгі тенденциясы шаруашылық жүргізуші субъектінің зияткерлік, материалдық, қаржылық, кадрлық, инфрақұрылымдық және т.б. ресурстарға қатысты инновациялық әлеуетін арттыруға бағдарланумен анықталады, ол өз кезегінде инновациялық өнімдер мен технологиялардың сапасын арттыруға бағытталған өндіріс жағдайларын қамтамасыз етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1 Федина Е.А. Проблемы стратегического управления инновационной деятельностью предприятия //Фундаментальные и прикладные исследования в современном мире. 2013. Т. 2. № 04 (04). С. 116–121.

2 Акимаева Р.И., Епифанова Н.Ш. Мониторинг инновационной активности региональных промышленных предприятий // Вестник АГТУ. Экономика. 2010. С. 190–198.

3 Шепелев Г.В. Проблемы развития инновационной инфраструктуры // Наука и инновации в регионах России [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://regions.extech.ru/left_menu/shepelev.php.

4. Бронштейн, С.Б. Инновационная стратегия развития сырьевых территорий при реструктуризации градообразующей отрасли [Текст]: автореф. канд. дисс.: 08.00.05 / С.Б. Бронштейн. – Екатеринбург : ИЭ УрО РАН, 2009. – 28 с.

5.“Руководстве Осло”, (1992 г., 1997 г., 2005 г.) Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям.

ӘӨЖ 336.5 : 364 (574)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ӘЛЕУМЕТТІК ОСАЛ ТОП – ЗЕЙНЕТКЕРЛЕРДІ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ

Кұрақ Д.Т.

Мемлекеттік және жергілікті басқару мамандығының 1-курс магистранты,
Ғылыми жетекшіі: Тұрмаханбетова Ш.Ш., э.ғ.к., доцент